

utilitatem, ac necessitatem aliud Episcopo videtur. Qui autem una, eademque die duos ex Sacris Ordinibus susciperet, non solum graviter peccaret, sed etiam subiret suspensionem, & irregularitatem. Minores Ordines possunt conferri in quolibet die festo; majores, nisi adsit dispensatio solum in quatuor temporibus, Sabato Sancto, & Passionis: Prima tonsura, quolibet die, & loco.

28. *Quæst. 3.* Quænam præterea requiruntur ex parte Ordinandi? R. præter dicta, ut licita sit ordinatio, necessaria est in eo immunitas ab irregularitate, & censura. 2. status gratiæ. 3. animus clericandi ex Trid. Sess. 23. c. 4. Unde nequit a gravi culpa excusari, qui sine animo sequendi statum clericalem suscipit minores Ordines, solum ex animo effugiendi iudicii sæcularis. 4. scientia eorum, quæ ad ministrandum unumquemque Ordines sunt necessaria. 5. vocatio Divina, sine qua suscipiens Sacros Ordines se exponit gravissimo periculo æternæ damnationis, ut SS. PP. passim ex S. litteris ostendunt; præsertim Chrysostomus, Anselmus, Bernardus, quibus accedit D. Thomas 2. 3. q. 18. a. 1. Tandem probitas vitæ, de qua loquens Tridentinum Sess. 23. c. 12. ait: *Sciant Episcopi, debere ad hos Ordines assumi dignos dumtaxat, & quorum probata vita senectus sit juxta illud Sap. 4. 9. Ætas senectutis vita immaculata.*

29. Præcipit quoque Episcopis Synodus Tridentina, ut neminem ad Sacros Ordines promoveant absque sufficienti titulo sustentationis, sive patrimonii, sive beneficii, sive paupertatis

Religiøsæ; alioquin ipse Episcopus tenetur ei suppeditare ad victum necessaria. Tenetur quoque Episcopus examinare vel per se, vel per alium omnes Ordinibus initiandos, nisi aliunde ipsi constet esse idoneos.

30. *Quæst. 4.* Quænam sunt præcipua officia eorum, qui Sacros Ordines suscipiunt? R. quatuor: horas canonicas quotidie recitare; servare cœlibatum; deferre habitum, & tonsuram; propria Ordinis suis ministeria exercere. De obligatione cœlibatus, & de titulis Ordinandi late agit auctor noster in hoc loco, nec non de obligatione tonsuram, ac vestem Clericalem deferendi. Duo a nobis tantum notanda sunt, 1. eum qui ab Episcopo ter admonitus, nolit uti veste Clericali, ac tonsura, amittere privilegium fori, & Canonis. 2. Presbyterum in ordinatione sua promittere obedientiam Episcopo, scilicet in iis, quæ muneris sui propria sint, atque etiam ex vi hujus legis teneri a servicio Ecclesiæ suæ non discedere sine licentia Episcopi, ut ait Bened. XIV. nisi velit ad Monasterium transire; nam tunc etiam repugnante Episcopo, potest libere discedere, ut statuit Urbanus II. Potest vero Episcopus Clericum suum, etiam post professionem, ad Ecclesiam suam revocare, si ex ejus absentia gravem Ecclesia jacturam pateretur. V. Constit. Bened. XIV. datam 14 Jan. 1747. cujus initium est; *ex quo dilectus.*

TRACTATUS VI.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

CAPUT I.

De Sponsalibus.

1. *Quæst. 1.* Quid sunt sponsalia? R. sunt promissio voluntaria, deliberata, & mutua, signo sensibili expressa, futuri matrimonii inter personas jure habiles. Dicitur 1. *promissio*, quia propositum non sufficit, cum non inducat obligationem. 2. *voluntaria*, ac *deliberata*, scilicet deliberatione sufficiente ad peccatum mortale: unde valida non sunt ante completum septennium, nisi constet ætatem a malitia suppleri; imo etsi id constet, multi docent non valere contractum, cum Jus Canonicum definierit ætatem c. 4. & 5: *de sponsal. impub.* Nec valeant, si contracta sint cum vi, dolo, errore, vel ignorantia circa substantiam, aut conditionem substantialem juxta dicta de voto, & contractibus. 3. *promissio* debet esse *mutua*, cum in quovis contractu oneroso nemo censeatur velle sese obligare, nisi alter simul repromittat. Requiritur etiam aliquod externum signum, cum sit contractus humanus. Denique ut personæ sint habiles, nullo impedimento irretitæ.

2. *Quæst. 2.* An teneatur matrimonium contrahere, qui fictè promisit sponsalia alteri vere repromittenti? R. 1. Si fictè promisit sine ani-

mo contrahendi, certe non tenetur stare promissis; nullus est enim contractus, ubi desit contrahendi voluntas. R. 2. Si cum animo contrahendi, sed absque animo sese obligandi, multi satis probabiliter docent teneri ad matrimonium; quia in ipsa promissione, quando est vera, necessario est insita obligatio ipsi conveniens. Cum ergo quis minime vult promittere, minime quidem obligatur; sed cum re vera promittit non potest nolle obligari juxta conditionem contractus, nec potest a promissione obligationem ipsi propriam separare. Ita Sotus, Vazq. Pontius, alii. Mihi tamen videtur probabilior sententia negans ullam esse obligationem contrahendi matrimonii. Ratio præcipua est, quia omnis obligatio, quæ non oritur ex lege, pendet a privata hominis voluntate: ubi ergo deest voluntas se obligandi, deficit obligatio. Et hoc habet locum, etiamsi promissio fuerit juramento firmata, cum juramentum sequatur naturam promissionis, ut ex D. Thoma docet Sanctius cum S. Bonav. Antonio, & aliis. Nec obstat ratio superius adducta ab Adversariis. Esto enim fictè promittens peccarit contra justitiam, alteram partem decipiendo, non tenebatur tamen ex justitia ponere verum consensum, cum nulla ei esset obligatio contractum ineundi; & contra, alter nullum jus acquisierit in eum ex suo consensu. Unde tenetur quidem ratione deceptionis damna resarcire, sed non tenetur ratione promissionis verum consensum ponere, & matrimonium contrahere. Aliter tamen sentiendum est de eo, qui sub ficta promissione matrimonii puellam viola-

verit, cum non possit alia via illatum ei damnum resarcire. R. 3. qui promisit matrimonium cum animo sese obligandi ad contractum, sed sine animo adimplendi promissa, eum absque ulla dubitatione teneri, cum obligationem contraxerit.

3. *Quæst. 3.* An irrita sint sponsalia, contracta per dolum dantem causam contractui, etsi versantem circa qualitatem tantum? R. juxta dicta de contractibus probabilius esse contractum non irritare; sed eum, qui deceptus est, habere actionem irritandi contractum. Imo satis probabile est deceptum non obligari in constentia ad standum contractui si error talis fuerit, ut vinci nullo modo potuerit. Layman, Viva, Sporer, aliis.

4. *Quæst. 4.* An dum quis acceptat promissionem matrimonii, jam tum intelligatur & ipse vicissim promittere? Affirmant multi cum S. Antonino, quia sponsalia sequuntur naturam matrimonii. Sicut ergo acceptatio matrimonii de præsentibus includit in se repromissionem, cum valere illud nequeat, nisi utraque pars obligetur; haud secus non valet promissio unius de futuro matrimonio, nisi alter repromittat: unde neuter manet obligatus, nisi maneat uterque. Ita illi probabiliter, sed alii probabilius negant acceptationem includere repromissionem, cum possit quis acceptare obligationem alterius, quin velit se ipsum obligare. Quod intellectum volunt, si certum sit promittentem voluisse se obligare independentem a promissione alterius, quod præsumi non debet. In qua hypotesi promittens

obligaretur ex virtute fidelitatis, non vero sponsalium, quæ quidem non essent. An autem possint quis se obligare ad contrahendum matrimonium vi gratuita promissionis, libera remanente altera parte; alii negant, alii ajunt, sed in praxi vix eveniet, ut sponsi intendant sese obligare sine animo alterum reciproce obligandi, ut Sporer animadvertit.

5. *Quæst. 5.* An valeat sponsalia, quæ Parentes contrahunt coram filiis tacentibus, nec contradicentibus? R. affirm. ex c. un. §. 1. de desp. impub. ubi Bonifacius VIII. declaravit: porro ex sponsalibus, quæ parentes pro illis puberibus, vel impuberibus plerumque contrahunt, ipsi filii, si expresse consenserint, vel tacite, ut si presentes fuerint, nec contradixerint, obligantur. Idemque dicendum, si mater contrahat, cum nomine parentum mater perinde ac pater intelligatur. Sed non ita dicendum de curatoribus, & tutoribus, ut communis est opinio contra paucos alios. Quamvis autem in foro externo valida sint sponsalia contracta a parentibus coram filiis tacentibus, nec repugnantibus; sed in foro interno præter silentium ipsorum requiritur internus consensus, aliter nulla est obligatio. Atque in utroque erunt invalida, si alius præter parentes contrahat, filiis solum tacentibus; illa enim juris regula: qui tacet, consentire videtur (43. in 6.) solum habet locum in iis, quæ non sunt onerosa; nam in rebus obligationem inducentibus, & maxime in sponsalibus contrarium potius præsumi debet. Ita communiter TT. ex S. Th. in 4. d. 27. q. 1. a. 2. Quod

si parentes contrahunt sponsalia pro filiis absentibus, & hi certiores facti per nuntium, vel epistolam ab ipsis parentibus, non contradicant, valida censentur sponsalia a TT. multis cum D. Th. quamvis alii non ignobiles requirant præter silentium aliud speciale signum, sive tacitum sive expressum.

6. *Quest. 6.* Quænam signa sufficiant ad valorem sponsalium? R. sufficiunt verba, vel alia externa signa, quæ attentis circumstantiis exprimant utriusque liberum consensum in futurum matrimonium. Itaque cum dubia sunt verba, in foro interno standum est menti contrahentium, si de illa constet; in externo autem communi; & obvio sensui verborum, & adjectis circumstantiis. Verba de præsentibus inter impuberes, alioquin apta ad matrimonium, cum ex jure nullum reddant matrimonium, valent tamen ad sponsalia; ea enim mens intelligitur esse contrahentium, ut vim habeant, quam habere possunt; proindeque valent ad sponsalia, nisi impubes interius dissentiat. An autem idem valeat inter puberes, si clandestinum contrahere intendant, dubitant aliqui. Affirmant Laymanus, Vega, & alii, sed repugnat communis sententia, cui favet S. C. Cardinalium. Ratio est, quia nulla oriri potest obligatio ex actu, qui sit nullus non quidem ex parte contrahentium, sed ratione sui ipsius, & a jure infirmatur, ut bonis moribus contrarius. Talis autem declaratur a Trid. actus clandestini Matrimonii, & insuper personæ fiunt inhabiles ad ita contrahendum.

7. Non sufficit ad sponsalia dicere, v. g. non ducam aliam præter te, nisi ex circumstantiis colligatur sic loquentem voluisse contrahere sponsalia. Contrahit certe, qui expresse dicat: ducam te in uxorem, alio acceptante. Quid vero si quis dicat: ducam te, si Papa dispensaverit? Negant aliqui, per ea verba quemquam obligari ad contrahendum; probabilius tamen alii affirmant impleta conditione esse valida sponsalia. Interim autem licet non valeant ad inducendum impedimentum publicæ honestitatis, obligant tamen ad petendam dispensationem, si dispensari in eo soleat; secus si aut nunquam, aut raro soleat dispensari, juxta dicta T. 1. lib. 3. pag. 284.

8. Missio annuli, & munerum jocalium, ubi ferat consuetudo, si alter recipiat, vices gerit sponsalium: secus vero ubi ex more patrio non significet sponsalia. Quod si parentes annulum mittant ad sponsam, non præsumitur filium contraxisse, nisi ipso consentiente missus fuerit. Denique in aliquibus locis sponsalia fieri solent coram Parocho, & testibus, quamvis rata sint, & valida, si fiant absque præsentia Parochi, cum a jure non exigatur.

9. *Quest. 7.* Utrum sponsalia per metum gravem injustum contracta sint ipso jure invalida? R. multi, & graves Theologi affirmant, probantque ex c. ex litteris de desponsat. impub. ubi Pontifex liberam esse declaravit ab sponsalibus puellam, quæ ita contraxisset, & quidem juramento, nolens tamen & invita, minis parentum impulsam in domum sponsi fuit adducta. Alii

probabiliter id negant, cum solum matrimonium sit ipso jure irritum, si per metum fiat, sed non alii contractus. Utraque sententia est probabilis; sed prima mihi videtur probabilior; tum quia connexorum idem esse debet iudicium ex c. *translato de Const.* quare sicut nullum est matrimonium ex metu extortum, ita & nulla debent esse sponsalia; tum quia diversa est ratio de sponsalibus, & de ceteris contractibus; nam hi cum per se non sint nuli, nec eis jus resistat, nihil obstat, quo minus metum passus, nisi velit contractum rescindere, maneat obstrictus ad illum exequendum. At nemo potest obligari ad matrimonium durante metu contrahendum cum sit ipso jure irritum; atque adeo neque ad media, seu dispositiones illius, qualia sunt sponsalia. Hæc quidem de metu gravi, sed injuste incusso; non ita de justo, qui hominem non reddit cum ratione invitum.

10. Idem dico de metu levi, licet injusto, qui non infirmat contractum, etiamsi contractui causam dederit, ut probabilior tenet sententia contra Navarrum, & alios; nam cum facile repeli ab eo possit; non censetur invitum eum sustulisse, qui non repulit. Potest vero iis, qui illum est passus, illum rescindere, ut fert communis opinio TT. & qui intullit, ad rescindendum tenetur; si ille dedit causam contractui. Quod potiori jure locum habet, si metus in se levis ab eo, qui patitur, gravis forte iudicetur.

11. *Quæst. 8.* Quænam sit obligatio sponsalium? R. 1. obligant sub gravi ad ineundum Matrimonium, ut patet ex c. *litteris de sponsal.*

Est enim contractus mutuus, & onerosus in re quidem gravi. 2. obligant ad ipsum contrahendum tempore præfinito. Quod si nullum tempus per sponsos, vel consuetudinem sit stabilitum, contrahi debet matrimonium, cum altera pars requirat, nisi justa sit causa differendi. Quid vero si taceat, nec exigat? nunquid alter tenetur matrimonium inire, cum commode possit? R. si taciturnitatis oriatur ex timore, verecundia, vel oblivione, ut in femina evenire potest, sponsus, cum commode possit tenetur contrahere; quod si, cum sit opportunità exigendi, altera pars non exigat, videtur tacite consentire dilationi. Atque ita conciliantur sententiæ, quæ videntur inter se contrariæ.

12. *Quæst. 9.* An resiliens possint a iudice compelli? R. nemo dubitat injuste resilientem graviter peccare; sed ut plurimum non oportet, ut iudex invitum cogat ad matrimonium, cum ex eo raro non timeatur pravus exitus. Potest tamen iustis de causis eum compellere etiam censuris Ecclesiasticis, ut constat ex c. *ex litteris de sponsal.* ubi dicitur: *Ecclesiastica censura compellas, nisi rationabilis causa obstiterit.* Quod si iudex secundum allegata, & probata cogat ad matrimonium, illud erit validum, etiamsi forte coactio sit injusta.

13. *Quæst. 10.* An valeant sponsalia contra priorem fidem inita? R. Si secunda sponsa constia fuerit priorum sponsalium, profecto nulla sunt secunda, etiamsi juramento firmentur, quia tunc ipsa non fuit decepta, sed voluit sponte decipi. Idem dico, si secunda ignara contra-

xit, sed absque copula, cum sit promissio de re illicita contra fidem alteri datam. Quid vero si sponsus cum secunda copulam habuerit? R. Sunt, qui dicant sponsum teneri ad contrahendum cum secunda; quia hæc per corporis sui traditionem jus acquirit ad matrimonium, præsertim cum ante Tridentinum sponsalia transierint in matrimonium per copulam affectu maritali habitam. Accedit, quod dum agit unus de lucro acquirendo, alter de damno vitando, huic potius favendum est, quam primo. Hæc quidem DD. aliqui satis probabiliter; sed alii communiter, & magis probabiliter docent promissionem secundam, etiam copula firmatam, esse omnino nullam, cum fit de re illicita; nec injuria illata secundæ jus admittit priori sponsæ. Idque verum esse, ait Holzman cum aliis, etiamsi secunda promissio firmata sit juramento, quia hoc nequit esse vinculum iniquitatis. Per copulam autem quæ vera esset fornicatio, jus nullum acquiritur contra fidem præstitam; neque hic agitur de contractu lucrativo, sed oneroso, cum sit ultro, citroque obligans. Sentiunt tamen Sporer, Sanctius, & alii, priorem sponsam ex lege quadam æquitatis, teneri cedere juri suo, ne altera grave detrimentum patiatur, adeoque sponsum posse a iudice compelli, ut secundam ducat, quam violavit. Sed negant probabiliter Holzman, & alii, sponsam obligatam esse ad cedendum juri suo, cum secunda suo crimini imputare debeat, quod tale damnum patiatur.

14. *Quæst. 11.* An valeant, & liceant filiorum sponsalia, & matrimonia contra parentum

voluntatem? R. 1. matrimonia esse valida, definit Trid. Sess. 24. c. 1. de refor. contra Lutherum, Bucerum, & alios, qui falso affirmant, matrimonia a filiis familias sine consensu parentum contracta irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse. Atque idem docent Theologi communiter de sponsalibus; textus enim in l. 1. §. 2. de sponsal. requirens ad sponsalia consensum parentum, prohibet illa quidem fieri invitatis parentibus, sed illa non infirmit. Ubi autem leges civiles prohibent matrimonia a filiis, vel servis, invitatis dominis, vel parentibus contracta, intelligendum est, ea solum esse irrita quoad effectus civiles, ut de Galia declaravit Ludov. XIII. & habetur in actis Cleri Gallicani. *Idem de Hisp. pronuntiavit Carolus III. an. 1776.*

15. R. 2. Filiis non licere, invitatis parentibus, matrimonium contrahere, nisi parentes rogati veniam injuste denegent. Ita conciliantur varix Theologorum opiniones in hac materia. Prima pars constat ex Trid. c. 1. Sess. 24. testante, ea matrimonia semper Ecclesiam Dei fuisse detestatam: & ex lege civili lib. 2. de ritu nup. ubi dicitur: *si filii sint, consensum habeant parentum, nam hoc fieri debere, & civilis, & naturalis ratio suadet*; tum quia id exigit honor, & reverentia parentibus debita; tum quia ex nuptiis contra ipsorum voluntatem initis gravia orirentur incommoda, & scandala. Quod autem possint filii sine peccato matrimonio conjugii, si parentes injuste veniam negent, docet D. Thom. 2. 2. quæst. 104. art. 5; quia cum per matrimonium homo perpetuæ servituti obli-

getur, jus naturæ postulat, ut in eo contrahendo integra libertate fruatur. Idem eodem jure intellectum volo de sponsalibus.

CAPUT II.

De dissolutione sponsalium.

16. *Quæst. 1.* Quibusdam de causis dissolvuntur sponsalia? R. dissolvuntur 1. per matrimonium validum cum alia initum, saltem eo tempore, quo durat matrimonium. An autem, mortuo conjugē, reviviscat obligatio sponsalium, disputatur a TT. Certum est, eum, qui non contraxit, manere liberum; cum ille, qui contraxit, cesserit juri suo ad matrimonium cum priore sponsa. Verum is, qui contraxit, mortua conjugē, probabiliter tenetur ad priora sponsalia, cum nullo jure sint irrita, licet suspendantur, ut accidit in eo, qui votum Religionis emisserit, ad quod tenetur conjugē mortua. Sed alii id negant de matrimonio, quod vinculum est perpetuum, & ejusdem rationis, ac sponsalia.

17. Dissolvuntur 2. per mutuum utriusque consensum, & quidem etiamsi fuerint juramento roborata; juramentum enim in utilitatem alterius imbibit hanc conditionem, si alter accipiet, vel non remittat. Quod si una pars tantum consentiat dissolutioni sponsalium, non solvuntur absolute, sed tantum datur jus resiliendi alteri parti, ut docent Salmant. cum communi DD. sponsalia vero facta inter impuberes non solvuntur,

tur, donec annos attigerint pubertatis. Tunc enim quæque pars potest reclamare coram iudice, vel testibus, atque ita resilire; verum si id statim non faciat sciens prudens, censetur consentire. Constat ex c. de despons impub. Ille autem statim reclamasse dicitur, qui intra triduum reclamet; sed non sufficit internus dissensus, nisi exterius manifestetur. Quid vero si impuberes sponsalia juramento firmaverit? Eos, invita altera parte, non posse resilire, censent Roncaglia, Aversa, & alii; id tamen adhuc eis concedi, affirmant Pontius, Viva, Concina.

18. Solvuntur 5. sponsalia, si superveniat impedimentum dirimens matrimonium. Certe ex parte innocentis ita dissolvuntur, ut iste non teneatur petere dispensationem. An autem etiam solvantur ex parte nocentis, non ita certum est, imo probabilius existimo solum remanere suspensa, donec tollatur impedimentum; æquum enim non est, ut reus ex suo crimine commodum reportet. Quod si impedimentum sponsalibus contractis adveniens non sit dirimens, sed tantum impediens, non dissolvit sponsalia, nisi oriatur ex voto religionis, & valde probabiliter etiam castitatis.

19. Dissolvuntur 4. per crimen atrox alterius, sed non nisi ex parte innocentis: censetur autem crimen atrox fornicatio, sive spiritualis, ut hæresis, sive corporea tam sponsi, quam sponsæ, habita post sponsalia. Quod si fornicatio sponsæ sponsalia præcesserit, potest vir, ea cognita, resilire, etiamsi ipsa invita vim passa fuerit, ut communius docent DD. cum S. An-